

**Управління освіти молоді та спорту Іршавської РДА
Іршавський районний Будинок дитячої творчості**

Погоджено

Протокол засідання методичної ради
районного методичного кабінету
управління освіти, молоді та
спорту Іршавської РДА
№ _____ від _____

Затверджено

Наказ
управління освіти, молоді
спорту Іршавської РДА
№ _____ від _____

**Навчальна програма
з позашкільної освіти науково-технічного напрямку
«Випилювання лобзиком»**

3 роки навчання

м. Іршава – 2013

Автори:

Глушко Михайло Михайлович – керівник гуртка «Випилювання лобзиком» Іршавського районного Будинку дитячої творчості.

Рацин Світлана Іванівна – методист Іршавського районного Будинку дитячої творчості.

Рецензенти:

Попович І. О. – головний спеціаліст управління освіти, молоді та спорту Іршавської РДА;

Мельник Й.Ю. – директор Іршавського районного Будинку дитячої творчості.

Гряділь М.Ф., Дворак О.Я. – методисти Іршавського районного Будинку дитячої творчості.

Пояснювальна записка

Випилювання лобзиком – один з найпоширеніших видів художньої обробки деревини. Деревина – найбільш доступний матеріал, її обробка не потребує великих затрат. Тому обробка деревини використовується в усіх регіонах нашої держави. Гурток “ Випилювання лобзиком” є одним із найпоширеніших і найкорисливіших занять, якому належить почесне місце в художній творчості дітей, оскільки сприяє справі політехнізації навчання.

Навчальна програма реалізується в гуртку науково-технічному напрямку та спрямована на вихованців віком від 10 до 16 років.

Основна мета гуртка – виховання творчої особистості, розвиток інтересів, нахилів, здібностей, підготовка учнів до трудової діяльності в умовах ринкових відносин, розвивати елементи графічної грамоти, конструкторські і технологічні можливості. Навчаючись у гуртку, учні поглиблюють свої знання з математики, фізики, хімії, креслення, набувають навичок трудової діяльності, засвоюють навички роботи з деревиною, її різновидами й декоративними властивостями, оволодівають спеціальною технікою та технологією.

Основні завдання програми:

- *пізнавальна* - оволодіння поняттями, знаннями із столярної справи, матеріалознавства, інструментів та обладнання;
- *практична* - формування практичних умінь і навичок професійної діяльності у столярній справі, набуття навичок роботи з матеріалами та інструментами, розвиток умінь застосовувати отримані знання на практиці.
- *творча* - набуття досвіду власної творчої діяльності, майстерності, розвиток просторового і логічного мислення, уяви, фантазії, здатності появляти творчу ініціативу, інтересу до професійної діяльності, формування естетичних смаків, художнього і технічного хисту, уважності, наполегливості, а також потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленню.
- *соціальна* – розвиток трудової культури, моральних якостей, виховання поваги до праці, позитивних якостей - самостійності, наполегливості, працелюбства, доброзичливості, товариськості, вміння працювати у колективі, охайності й старанності у роботі.

Програма першого року навчання знайомить учнів з елементами графічної грамоти, видами деревини та матеріалами з неї; прийомами випалювання та випилювання. На перших заняттях гуртківці вчать випалюванню та випилюванню нескладних фігур та орнаментів. Слід навчити правильно користуватися інструментами, точно переносити малюнок. Під час занять потрібно стежити за правильною посадкою, за тим,

щоб гуртківці дихали через ніс. Необхідно робити перерви через кожні 30 – 40 хвилин, не слід випилювати в погано освітленому приміщенні.

Гуртківці основного рівня виготовляють більш складні об'ємні вироби. Вони повинні бути складніші за з'єднанням деталей та орнаментом. Бажано, щоб гуртківці основного рівня навчання складали орнаменти для своїх виробів самостійно. Під час занять необхідно враховувати вікові психолого-фізіологічні та соціально-економічні особливості. Навчально – виховні завдання на заняттях розв'язуються головним чином в процесі практичного навчання. Гуртківці повинні свідомо, якісно і творчо виконувати практичні роботи.

Заняття проходять у кабінеті, обладнаному відповідно до вимог техніки безпеки з дотриманням правил гігієни праці та безпеки життєдіяльності учнів. Значна частина часу відводиться на самостійну роботу, що передбачає розробку учнями власних творчих проектів на основі засвоєних знань і творчої фантазії.

Програма розрахована на роботу гуртка за двома рівнями навчання: початковий рівень – 1 рік (110 годин на рік); основний рівень - 1 рік навчання (216 годин на рік) та 2 рік-навчання (110 годин на рік).

Кількісний склад навчальної групи становить 10-15 учнів.

Програмою передбачена виробнича практика, під час якої учні набувають практичних навичок зі столярної справи, виконують комплексні роботи з виготовлення окремого виробу, індивідуальні творчі завдання.

Навчальна програма є адаптованою і розроблена на основі програми «Художнє випилювання» (Автор: Конепуд Ю.М., Воловецького районного центру позашкільної роботи та дитячої творчості), та програмою з трудового навчання для учнів 5–9 класів (Рекомендована МОН України, Підготовлена робочою групою у складі: В. К. Сидоренко, директор Навчально-наукового центру підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (голова робочої групи); Н. І. Боринець, доцент кафедри методики природничо-математичної освіти і технологій ІППО Київського університету ім. Б. Грінченка; та ін.)

Навчально-тематичний план

Початковий рівень

№	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Теорія	Практика	Всього
1.	Вступне заняття.	4	2	6
2.	Людина і виробництво	2	4	6
3.	Види деревини. Обробка деревини. Випалювання як вид обробки деревини	6	14	20
4.	Обробка деревини випилюванням.	9	11	20
5.	Комплексно – практичні роботи	3	43	46
6.	Участь у творчих виставках.	-	6	6
7.	Екскурсії		6	6
	Всього	24	86	110

Зміст програми

1.Вступ. (6 год.)

Історичні відомості про художню обробку деревини. Випалювання та випилювання – один із видів художньої обробки деревини. Ознайомлення з виробами. Графік і план роботи гуртка.

2.Людина і виробництво. (6 год.)

Основи та важливість графічної підготовки. Креслярський інструмент. Основні правила оформлення креслення. Найпростіші геометричні побудови.

Практична робота. Читання креслень деталей. Техніко – технологічні відомості про деревину. Поради деревини. Виготовлення фанери, ДВП, їх призначення і характеристика.

3. Види деревини. Обробка деревини. Обробка деревини випалюванням.

Прилади, інструменти та матеріали. (20 год.)

Прилади. Інструменти та пристрої, які застосовують під час випалювання.

Користування ними. Правила техніки безпеки.

Підготовка матеріалів до випалювання.

Способи шліфування та вимоги до його якості. Способи перенесення малюнка на матеріал. Композиція малюнка та проектування виробів.

Практична робота. Композиція малюнка. Підготовка матеріалів до випилювання. Способи перенесення малюнка на матеріал.

Способи та прийоми випилювання. Види випалювання.

Способи випилювання кромek деталей виробу.

Випилювання крапками. Вимоги до якості випалювання.

Види випалювання: по контуру, силуетне, декоративне, з передаванням відтінків, світлотіней. Використання народних орнаментів під час випалювання. Прийоми випалювання по контуру, вимоги до його якості.

Практична робота. Вправи крапкового випалювання на зразках, обробка кромek. Випилювання по контуру. Вправи на силуетне випалювання. Вправи на декоративне випалювання. Вправи на випалювання з передаванням відтінків світлотіней.

Основні прийоми випилювання.

Випилювання прямої та хвилястої лінії тупих та гострих кутів, шипів і пазів.

Прийоми їх зачищення. Вимоги до якості виробу.

Тренувальні вправи по випилюванню.

4. Обробка деревини випилюванням. (20 год.)

Матеріали, що використовуються для випилювання. Інструменти і пристрої.

Підготовка матеріалів до випилювання.

Практична робота. Підготовка матеріалів. З'єднання деталей. З'єднання деталей виробу на засувках і пазах. Послідовність з'єднання деталей. Види клею. Припасування виробу.

5. Комплексно-практичні роботи. (46 год.)

Ажурне випилювання.

Дотримання черговості та порядку в роботі під час ажурного випилювання.

Досягнення міцності та якості виробу під час випилювання та зачищення пропилів.

Практична робота. Тренувальні вправи на ажурне випилювання.

Принципи композиції випиляних виробів. Плоскі вироби, вироби у формі геометричних фігур, вироби овальної форми, вироби, деталі яких взаємно перехрещуються. Вимоги до якості виробу.

Оздоблення виробів. Випалювання. Прозоре й непрозоре оздоблення.

Розпис фарбами.

Практичні роботи по виготовленню виробів.

Орієнтовний перелік об'єктів праці: шахи, шкатулки, іграшки, сувеніри, абажури, полички, рамки, канцелярські прилади. Гуртківці виготовляють плоскі вироби.

6. Участь у творчих виставках. (6 год.)

Гуртківці беруть участь у виставках, оглядах та творчих звітах.

7. Екскурсії. (6 год.)

Екскурсії в ліс, на підприємства з метою ознайомлення з породами деревини та їх обробки.

Учні повинні знати:

- правила безпечної праці інструментами та пристроями під час випилювання та випалювання;
- основні відомості про властивості деревини;
- технологічний процес випалювання та випилювання;
- відомості про креслення деталей, способи їх з'єднання.

Учні повинні вміти:

- організувати робоче місце під час випилювання та випалювання;
- користуватися відповідним інструментом та обладнанням;
- працювати згідно з технологією випилювання;

Навчально-тематичний план
Основний рівень
Перший рік навчання.

№	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Теорія	Практика	Всього
1.	Вступне заняття.	3	3	6
2.	Людина і виробництво. Основи графічної грамоти .	3	3	6
3.	Матеріалознавство.	3	9	12
4.	Художнє випилювання. Робота над конструкцією виробу.	6	25	31
5.	Практичні роботи по виготовленню виробів		132	132
6.	Участь у творчих виставках.	3	14	17
7.	Екскурсії		12	12
	Всього	18	198	216

Зміст програми

1. Вступне заняття. (6 год.)

Зміст і мета гуртка. Графік і план роботи. Народні художні традиції. Джерела орнаментів для випилювання.

2. Людина і виробництво. Основи графічної підготовки. (6 год.)

Типи ліній. Загальні відомості про проєціювання. Перенесення малюнка. Збільшення малюнка.

3. Матеріалознавство. (12 год.)

Деревина та матеріали з неї. Загальні властивості деревини. Види пиломатеріалів. Вади деревини. Характеристика порід деревини та матеріалів з неї. Шпон і фанера. Прилади та Інструменти. Матеріали. Клеї, оздоблювальні матеріали. Нетрадиційні матеріали. Основні та допоміжні інструменти. Пристрої. Прийоми заточування інструментів.
Практична робота. Заточування зубів ножівки та шила.

4. Художнє випилювання. Робота над конструкцією виробу. (31 год.)

Підготовка матеріалів. Основні принципи композиції.

Основне і другорядне в композиції малюнка. Пропозиції, співвідношення частин, ширини до висоти і довжини деталей виробу. Створення тематики малюнка, виробу. Робота над проектом. Види пропилюваних малюнків.

Видові – випиляні картинки, що вписуються у звичайну геометричну форму та орнаменту. Орнаментальні малюнки. Контраст. Застосування контрасту для підсилення чіткості деталей виробу.

Практична робота. Виготовлення виробу із застосуванням контрастів деталей. Вплив оздоблення на якість виробу.

5. Практичні роботи по виготовленню виробів. (132 год.)

Виготовлення виробів складніших за будовою та орнаментом. Виготовлення ваз, світильників, шкатулок, подарунків, сувенірів, рамок під фотографії.

Виготовлення плоских та об'ємних виробів з простим з'єднанням деталей.

Вимоги до якості оздоблення. Оздоблювальні матеріали.

Види оздоблення: лакування, фарбування, воскування.

6. Виставки. (17 год.)

Проведення виставок робіт гуртківців, після кожної теми практичної роботи.

Проведення районних та обласних виставок.

7. Екскурсії. (12 год.)

Похід на деревообробне підприємство, професійно-технічне училище.

Навчально-тематичний план
Основний рівень
Другий рік навчання

№	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Теорія	Практика	Всього
1.	Вступне заняття.	2	3	5
2.	Основи графічної грамоти .	2	3	5
3.	Матеріалознавство.	3	9	12
4.	Складальні і оздоблювальні роботи.	6	15	21
5.	Орнамент.	3	15	18
6.	Виготовлення виробів.		29	29
7.	Виставки		9	9
8.	Екскурсії		9	9
	Всього	16	92	108

Зміст програми

1. Вступне заняття. (5 год.)

Ознайомлення вихованців з планом роботи на рік.

2. Основи графічної грамоти. (5 год.)

Збільшення малюнка за допомогою проекційної сітки. Перенесення малюнка на площину виробу.

3. Матеріалознавство. (12 год.)

Оздоблювальні матеріали. Нетрадиційні матеріали. Інструменти і пристрої.

4.Складальні і оздоблювальні роботи. (21 год.)

Підготовка матеріалу. Циклювання і шліфування. Прозоре оздоблювання. Принципи композиції. Форма і конструкція виробу. Фурнітура, її виготовлення і встановлення.

5. Побудова орнаменту.(18 год.)

Важливі засоби і прийоми композиції орнаменту. Розподіл орнаменту на виробі. Використання природних форм складання орнаменту для виробу.

6. Виготовлення виробів. (29 год.)

Виготовлення об'ємних виробів з більш складним з'єднанням деталей. Вироби округлої форми. Вироби з тонким і складним орнаментом. Орієнтовний перелік виробів.

Солянка з засувною кришкою, солянка – крісло, багатосекційна полочка для сипучих продуктів, аптечка, світильники, скринька, полочка – підставка під телефон, шкатулки – сувеніри, хлібниця.

Виставки та екскурсії. (18 год.)

Провести екскурсійну поїздку в м.Ужгород для відвідування художньо-декоративної виставки.

Підведення підсумків роботи гуртка за рік.

Гуртківці повинні знати:

- властивості деревини, її вплив на міцність виробу;
- правила виконання креслень;
- загальні відомості про проєкціювання на дві взаємно перпендикулярні площини;
- вимоги щодо організації робочого місця;
- правила безпечної праці інструментом та пристроями;

Гуртківці повинні вміти:

- організувати робоче місце під час роботи;
- досконало володіти лобзиком;
- користуватися інструментом та лобзиком;
- працювати згідно з технологією;
- досконало володіти вимірним інструментом;
- враховувати властивість деревини під час випилювання;
- малювати креслити, перспективно мислити.

Бібліографія

1. Соколов Ю. «Художнє випилювання».-К.: Мистецтво,1971.
 - 2.Зубренков В., Бормашин Д. Випилювання лобзиком. К.: 1973 .
 3. Крейдлін Л.Н. Столярні роботи. – К.: Вища школа, 1993.
 4. Славко І., М. Захаров у книжці "Різьба по дереву і випилювання лобзиком" (К., 1988)
 4. Громов Г.А., Солодовніков Г.М., Черепашенец Б.А. Деревообробка. – К.: Радянська школа, 1991.
- Наочні посібники за темою: “Конструкція основних столярно-будівних виробів”.
- Наочні посібники за темою: “Столярні з’єднання”.
8. Стискін Г.Н. Інструмент для механічної обробки матеріалів. – К.: Вища школа, 2002.
 9. Коротков А.В. Деревообробні верстати. – К.: Освіта, 1994.
- Роздатковий матеріал з розділу: Будівельне креслення.